

Прокуратура України

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ПРОКУРАТУРА

вул. Князя Чорного, 9, м. Чернігів, 14000 факс: (0462) 77-70-28

e-mail: sekretariat@chrg.gov.ua, web: https://chrg.gov.ua

Код ЄДРПОУ 02910114

ПОВІДОМЛЕННЯ

про підозру у вчиненні кримінального правопорушення

м. Чернігів

«20» січня 2023 року

Прокурор у кримінальному провадженні – прокурор Козелецької окружної прокуратури Павлова Дар'я Іванівна, розглянувши матеріали кримінального провадження, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 22022270000000089 від 21.11.2022 за ознаками вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 28 ч. 1 ст. 438 КК України, встановивши наявність достатніх доказів для повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, відповідно до ст. ст. 40, 42, 276, 277, 278 КПК України, -

ПОВІДОМИВ:

Громадянину російської федерації

Будаєву Миколі Батуєвичу, 17.09.1982 року народження, уродженцю м. Улан-Уде, республіка Бурятія, зареєстрованому за адресою: м. Улан-Уде, республіка Бурятія, Російська Федерація, вул. Ранжурова, буд. 86, кв. 12, проживаючому за адресою: с. Хужири Тункінський район, Республіка Бурятія, російської федерації вул. Гагаріна, буд. 12, стрілець 2-го мінометного взводу мінометного батальйону 55-ої окремої мотострілкової бригади (в/ч № 55115) ЗС РФ

про те, що він підозрюється в іншому порушенні законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вчиненому групою осіб за попередньою змовою, тобто у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28 ч. 1 ст. 438 КК України.

**Фактичні обставини кримінального правопорушення,
у вчиненні якого підозрюється Будаєв М.Б.**

19 лютого 2014 року представники Російської Федерації (далі – РФ), які проходили військову службу у збройних силах, органах поліції, органах державної безпеки, розвідувальних органах РФ, особи яких встановлюються, зайняли об'єкти нафтогазовидобування в межах континентального шельфу

України, перелік яких визначено постановою Кабінету Міністрів України від 23.08.2022 № 945 «Про затвердження переліку об'єктів нафтогазовидобування в межах континентального шельфу України, які є окупованими Російською Федерацією».

З 20 лютого 2014 року всупереч вимогам пунктів 1, 2 Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 05 грудня 1994 року, принципам Заключного акта Наради з безпеки і співробітництва в Європі і вимогам ч. 4 ст. 2 Статуту ООН і декларацій Генеральної Асамблеї ООН від 09 грудня 1981 року №36/103, від 16 грудня 1970 року №2734(XXV), від 21 грудня 1965 року № 2131 (XX), Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 року № 3314 (XXIX), ст.ст. 1, 2 Конституції України на територію України, а саме на територію півострова Крим розпочато збройне вторгнення збройних сил РФ (далі – ЗС РФ), приховане твердженням керівників РФ про переміщення військових підрозділів в рамках звичайної ротації сил Чорноморського флоту, які у взаємодії з військовослужбовцями Чорноморського флоту РФ та іншими підрозділами ЗС РФ здійснили блокування й захоплення адміністративних будівель і ключових об'єктів військової та цивільної інфраструктури України, забезпечили військову окупацію території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя. 18 березня 2014 року РФ оголосила про офіційне включення Криму до її території. З того часу РФ продовжує здійснювати ефективний контроль над цією територією.

Протягом березня та на початку квітня 2014 року, паралельно до подій у Криму, під безпосереднім керівництвом та контролем невстановлених на цей час представників влади та ЗС РФ представники іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією взяли під контроль будівлі, в яких знаходилися органи місцевої влади та місцеві органи виконавчої влади України, військові об'єкти України в окремих районах Донецької та Луганської областей України. 07 квітня 2014 року в м. Донецьку створено терористичну організацію «Донецька народна республіка» (далі за текстом – «ДНР»), а 27 квітня 2014 року в м. Луганську – терористичну організацію «Луганська народна республіка» (далі за текстом – «ЛНР»), у складі яких утворені незаконні збройні формування, які функціонують і по теперішній час.

Організовані збройні групи «ДНР», «ЛНР» з моменту утворення перебувати під відповідальним командуванням, яке своєю чергою контролювалося і координувалося РФ. Вказані групи, починаючи з квітня 2014 року, систематично брали участь у військових діях проти СБУ, ЗСУ та інших Сил оборони України. Громадяни РФ, які були представниками збройних сил, органів поліції, органів державної безпеки, розвідувальних органів РФ, брали активну участь в організації та керівництві діяльністю НЗФ «ДНР», «ЛНР». На початку квітня 2014 року на території Донецької області України, створено непередбачене законами України збройне формування, яке мало організовану структуру військового типу, а саме єдиноначальність, підпорядкованість, чітку ієрархічність та дисципліну, було озброєне вогнепальною зброєю, вибухівкою,

тяжким військовим озброєнням та військовою технікою. В зазначеному формуванні було визначено механізм вступу до нього, порядок проходження служби, в кожному структурному підрозділі ставились завдання щоденної діяльності, яка полягала в здійсненні методами військових операцій силової підтримки незаконно створених структур «ДНР», придушення організованого опору населення на окупованій території, депортації населення Донецької області, встановлення режиму воєнного стану, протистояння правоохоронним органам державної виконавчої влади України, знищення їх живої сили та матеріальних засобів, а також скоєння інших тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень. Підрозділи вказаного формування 12 квітня 2014 року захопили м. Слов'янськ, м. Краматорськ та низку менших населених пунктів Донецької області. Надалі ці підрозділи дислокувались в різних населених пунктах і місцевостях Донецької області та мали загальну координацію керівництва. З початком антитерористичної операції 14 квітня 2014 року ці незаконні збройні формування (НЗФ) вступали в збройні сутички з СБУ та ЗСУ за контроль над частинами території України. Зоною проведення антитерористичної операції було охоплено Донецьку і Луганську області (з 14 квітня 2014 року), а також Ізюмський район та м. Ізюм Харківської області (з 14 квітня по 7 вересня 2014 року) та (з 2 грудня 2015 року). Внаслідок військових дій у період з травня по серпень 2015 року Уряду України вдалося повернути під свій контроль деякі території Донецької та Луганської областей, але з того часу певні частини цих регіонів залишилися непідконтрольними Уряду.

РФ для забезпечення вказаної діяльності НЗФ навесні 2014 року здійснила концентрацію військової техніки та розгортання відповідної військової інфраструктури та логістичних вузлів РФ біля кордону з Україною. У травні-червні 2014 року підтримувані РФ НЗФ разом із ЗС РФ захопили контроль над частиною державного кордону України з РФ і утримують його до цього часу. З 2014 року РФ здійснювала поставку важкої зброї та іншого військового обладнання до НЗФ «ДНР» та «ЛНР», а також фінансування НЗФ «ДНР», «ЛНР». На території РФ були створені навчальні табори для представників НЗФ «ДНР» та «ЛНР». РФ надавала місця позбавлення волі, зокрема СІЗО, лікувальні заклади для досягнення цілей НЗФ «ДНР», «ЛНР». На території РФ відбувається набір та вербування осіб для участі у збройному конфлікті на боці «ДНР», «ЛНР». З серпня 2014 року представників ЗС РФ та окремі підрозділи ЗС РФ брали безпосередню участь військових діях на території України, а територія РФ використовується для здійснення безпосередніх нападів на територію України. Частиною 2 ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 № 1207-VII встановлено, що окремі території України, що входять до складу Донецької та Луганської областей, є окупованими Російською Федерацією (у тому числі окупаційною адміністрацією Російської Федерації) починаючи з 7 квітня 2014 року.

З 30 квітня 2018 по 24 лютого 2022 року відповідно до Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» Об'єднаним оперативним штабом ЗСУ проводилася Операція

Об'єднаних сил, спрямована на військову протидію діяльності збройних формувань РФ та проросійських незаконних збройних формувань на сході України.

24 лютого 2022 року президент РФ оголосив початок т.зв. «спеціальної військової операції». Після цього, близько четвертої години ранку, ЗС РФ та інші збройні формування РФ здійснили ракетно-артилерійські удари, бомбардування авіацією по всій території України, а також розпочали широкомасштабне військове вторгнення на територію України, увійшовши з боку РФ, Білорусі та тимчасово окупованої території АРК, у якому беруть активну участь також представники іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців так званих «ДНР» та «ЛНР», створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих РФ. З того моменту Україна здійснює збройну відсіч вздовж всієї лінії фронту.

Закони та звичаї війни (міжнародне гуманітарне право) застосовуються з моменту виникнення збройного конфлікту або часткової чи цілковитої окупації держави, навіть якщо ця окупація не натрапляє на жодний збройний спротив (ст.ст. 2(1), 2(2), 3(1) спільні для Женевських конвенцій про захист жертв війни від 12.08.1949, які ратифіковані Україною із застереженнями Указом ПВР УРСР від 03.07.1954 та з подальшим зняттям застережень Законом України № 3413-IV від 08.02.2006).

Відповідно до юридичної позиції Конституційного Суду України щодо принципу дружнього ставлення до міжнародного права мають враховуватися приписи чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та практику тлумачення і застосування цих договорів міжнародними органами, юрисдикцію яких визнала Україна (абз. третій пп. 2.3 п. 2 мотивувальної частини рішення Конституційного Суду України від 01.06.2016 № 2-рп/2016 у справі № 1-1/2016)). Зокрема, на підставі ст. 12(3) Римського статуту Міжнародного кримінального суду заявами від 09.04.2014, 08.09.2015 Україна визнала юрисдикцію цього міжнародного юрисдикційного органу; як держава-член ООН, зважаючи на резолюції 808(1993) від 22.02.1993 та 827(1993) від 25.05.1993, ухвалені Радою Безпеки ООН, Україна визнала юрисдикцію Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчиненні на території Югославії (далі — МТКЮ).

Відповідно до рішення Апеляційної палати МТКЮ у справі щодо Душко Тадича від 02.10.1995, збройний конфлікт існує щоразу, коли існує застосування збройної сили між державами (міжнародний збройний конфлікт) або тривале збройне насильство між державними органами влади та організованими збройними групами або між такими групами всередині держави (збройний конфлікт неміжнародного характеру). До моменту досягнення загального миру після припинення військових дій; або, у випадку збройного конфлікту неміжнародного характеру – до досягнення мирного врегулювання міжнародне гуманітарне право продовжує застосовуватися на всій території воюючих держав або, у випадку внутрішніх конфліктів, на всій території, яка знаходиться під контролем сторони, незалежно від того, чи відбуваються там фактичні бойові дії.

Попри те, що в міжнародному гуманітарному праві (далі – МГП) немає загального визначення «міжнародного збройного конфлікту», МКС, посилаючись на загальну статтю 2 Женевських конвенцій 1949 року та відповідну судову практику МТКЮ вважає «збройний конфлікт міжнародним за своїм характером, якщо він відбувається між двома і більше державами; це поширюється на часткову або повну окупацію території іншої держави незалежно від того, чи натрапляє ця окупація на збройний спротив чи ні».

Збройний конфлікт, що відбувається на території держави, «може стати міжнародним — або, залежно від обставин, мати міжнародний характер поряд із внутрішнім збройним конфліктом — якщо (і) інша держава втручається в цей конфлікт через свої війська (пряме втручання), або (ii) деякі учасники внутрішнього збройного конфлікту діють від імені іншої держави (непряме втручання)».

Щоб визначити, чи підпадає ситуація під ситуацію (ii), МКС дотримується тесту «загального контролю», який був розроблений МТКЮ, відповідно до якого конфлікт є міжнародним, коли іноземна держава «відіграє роль в організації, координації або плануванні військових дій військової групи, на додаток до фінансування, навчання та оснащення або забезпечення оперативної підтримки цієї групи». Це дозволило МКС зробити висновок, що «міжнародний збройний конфлікт існує у випадку збройних дій між державами через їхні відповідні збройні сили або через інших учасників, які діють від імені держави».

Пряме втручання збройних сил держави або непряме втручання держави, що діє через посередників недержавних сил, може призвести до інтернаціоналізації неміжнародного збройного конфлікту, доки держави протистоять одна одній. Пряме та непряме втручання, яке не призведе до того, що дві держави протистоять одна одній, не зробить неміжнародний конфлікт міжнародним. Що стосується необхідного ступеня контролю іншої держави над недержавними силами, необхідного для встановлення того, чи збройний конфлікт неміжнародного характеру став інтернаціоналізованим, застосовується критерій «загального контролю», за яким держава може здійснювати необхідний ступінь контролю, якщо вона відіграє роль в організації, координації або плануванні військових дій військового угруповання, на додаток до фінансування, навчання та оснащення або надання оперативної підтримки цій групі.

Відповідно до ст. 42 Положення про закони і звичаї війни на суходолі, яке є додатком до IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі від 18.10.1907, що набрала чинності для України 24.08.1991, територія визнається окупованою, якщо вона фактично перебуває під владою армії супротивника, окупація поширюється лише на ту територію, де така влада встановлена і здатна виконувати свої функції.

До моменту досягнення загального миру після припинення військових дій; або, у випадку збройного конфлікту неміжнародного характеру – до досягнення мирного врегулювання міжнародне гуманітарне право продовжує застосовуватися на всій території воюючих держав або, у випадку внутрішніх

конфліктів, на всій території, яка знаходиться під контролем сторони, незалежно від того, чи відбуваються там фактичні бойові дії.

Викладене дозволяє зробити висновок, що з моменту установлення РФ з застосуванням збройних формувань контролю над об'єктами нафтогазовидобування України 19 лютого 2014 року та над територією АРК та м. Севастополя, включаючи військові об'єкти та органи державної влади, видачу РФ розпоряджень населенню, що проживає на території АРК та м. Севастополя та подальшу заміну державної влади на вказаній території Російською Федерацією, розміщення РФ військових сил на вказаній території з метою забезпечення влади РФ з 20 лютого 2014 року, розпочався міжнародний збройний конфлікт між Україною та РФ і наразі територія Криму знаходиться в стані продовжуваної військової окупації РФ. Частиною 2 ст. 1 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" від 15.04.2014 № 1207-VII встановлено, що датою початку тимчасової окупації Російською Федерацією окремих територій України є 19 лютого 2014 року; Автономна Республіка Крим та місто Севастополь є тимчасово окупованими Російською Федерацією з 20 лютого 2014 року. Факт окупації Російською Федерацією частини території України – Автономної Республіки Крим та міста Севастополя встановлено і засуджено Генеральною Асамблеєю ООН, зокрема резолюціями 71/205 від 19.12.2016, 72/190 від 19.12.2017, 73/263 від 22.12.2018, 74/168 від 18.12.2019, 75/192 від 16.12.2020 про ситуацію з правами людини в Автономній Республіці Крим і місті Севастополь, Україна, а також резолюціями 73/194 від 17.12.2018, 74/17 від 09.12.2019 про проблему мілітаризації Автономної Республіки Крим і міста Севастополя, Україна, а також районів Чорного та Азовського морів. Також Європейським судом з прав людини встановлено, що з 27.02.2014 Російська Федерація здійснювала ефективний контроль над Кримом (п. 335 рішення Великої Палати ЄСПЛ у справі "Україна проти Російської Федерації" від 16.12.2020, заяви №№ 20958/14, 38334/18).

Організованість незаконних збройних формувань «ДНР», «ЛНР» з моменту утворення та перебування під відповідальним командуванням та інтенсивність участі вказаних формувань у збройних зіткненнях з силами правопорядку та ЗСУ вказує на те, що на початку квітня 2014 року ситуація на Сході України досягла рівня збройного конфлікту. Цей збройний конфлікт був міжнародним, на що вказує здійснення РФ загального контролю над НЗФ «ДНР», «ЛНР». Так, вказані групи, починаючи з квітня 2014 року, систематично брали участь у військових діях проти СБУ, ЗСУ та інших Сил оборони України. РФ визначально здійснювала загальний контроль як над керівниками т.зв. «ДНР» та «ЛНР», так і над їх незаконними збройними формуваннями, на що вказують участь РФ в організації та плануванні військових операцій недержавних збройних формувань (через участь громадян РФ, які були представниками збройних сил, органів поліції, органів державної безпеки, розвідувальних органів РФ, в організації та керівництві діяльністю НЗФ «ДНР», «ЛНР»; концентрацію військової техніки та розгортання відповідної військової інфраструктури та логістичних вузлів РФ біля кордону з Україною навесні 2014 року), фінансування недержавних збройних формувань,

забезпечення зброєю та іншим обладнанням (через поставку РФ важкої зброї та іншого військового обладнання до «ДНР» та «ЛНР»; фінансування РФ НЗФ «ДНР», «ЛНР»); навчання членів недержавних збройних формувань, забезпечення операційною підтримкою недержавних збройних формувань (через створення на території РФ навчальних таборів для представників НЗФ «ДНР» та «ЛНР»); поділ спільного кордону з державою, де діють недержавні збройні формування (у травні-червні 2014 року підтримувані РФ НЗФ разом із ЗС РФ захопили контроль над частиною державного кордону України з РФ і утримують його до цього часу); надання власної інфраструктури недержавним збройним формуванням (місць позбавлення волі та СІЗО, доступу до фінансової та судової системи, до лікування представників НЗФ «ДНР», «ЛНР» тощо); з серпня 2014 року безпосередню участь у збройному конфлікті беруть представники ЗС РФ та окремі підрозділи ЗС РФ та інших військових формувань РФ з серпня 2014 року встановлена безпосередня участь у збройному конфлікті представників ЗС РФ; на території РФ відбувається набір та вербування осіб для участі у збройному конфлікті на боці «ДНР», «ЛНР»; територія РФ використовується для здійснення безпосередніх нападів на територію України. Частиною 2 ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 № 1207-VII встановлено, що окремі території України, що входять до складу Донецької та Луганської областей, є окупованими Російською Федерацією (у тому числі окупаційною адміністрацією Російської Федерації) починаючи з 7 квітня 2014 року.

Факт широкомасштабних збройних зіткнень України з РФ через військове вторгнення РФ на територію України з 24 лютого 2022 року як з території РФ, так і з території Республіки Білорусь визнається РФ як «спеціальна військова операція». Факт вказаного вторгнення встановлено також рішеннями міжнародних організацій (резолуцією Генеральна асамблея ООН ES-11/1 від 02.03.2022 «Про агресію проти України», п.п. 1, 3 Висновку 300(2022) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Наслідки агресії Російської Федерації проти України», п.п. 17, 18 Наказу від 16.03.2022 за клопотанням про вжиття тимчасових заходів у справі «Звинувачення в геноциді відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього» (Україна проти РФ) та інші)).

Відповідно до указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022 в Україні введено воєнний стан, який наразі триває.

Згідно ч. 1 ст. 4 Женевської Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 (далі – Конвенція), особами, що перебувають під захистом цієї Конвенції, є ті, хто в будь-який момент та за будь-яких обставин опиняються, у разі конфлікту чи окупації, під владою сторони конфлікту або окупаційної держави, громадянами яких вони не є.

Відповідно до ч. 1, ч. 2, ч. 3 ст. 6 зазначеної Конвенції вона повинна застосовуватися з самого початку будь-якого конфлікту або окупації, зазначених у статті 2-й цієї Конвенції. На території сторін конфлікту застосування Конвенції припиняється після загального припинення бойових

дій. На окупованій території застосування цієї Конвенції припиняється через рік після загального припинення бойових дій.

Згідно зі ст. 13 Конвенції положення частини II цієї Конвенції щодо загального захисту населення від деяких наслідків війни стосуються всього населення країн, які перебувають у конфлікті, без будь-якої дискримінації за ознакою, зокрема, раси, національності, релігійних або політичних переконань, і спрямовані на полегшення страждань, спричинених війною.

Згідно з ч. 1 ст. 27 Конвенції особи, що перебувають під захистом, мають право за будь-яких обставин, на особисту повагу, повагу до своєї честі. До них завжди слід ставитися гуманно й захищати їх, зокрема, від будь-якого акту насильства, залякування, від образ та цікавості натовпу.

Крім того, ч. 2 ст. 27 Конвенції передбачено, що жінки потребують особливого захисту від будь-якого зазіхання на їхню честь, і, зокрема, захисту від зґвалтування, примушування до проституції чи будь-якої іншої форми посягання на їхню моральність.

Статтею 29 Конвенції передбачено, що сторона конфлікту, під владою якої є особи, що перебувають під захистом, відповідає за поведження своїх представників із цими особами, причому це не знімає особистої відповідальності з таких представників.

Відповідно до ст. ст. 31-32 Конвенції забороняється, зокрема: жодний примус фізичного чи морального порядку не може застосовуватися до осіб, які перебувають під захистом, зокрема з метою отримання від них або від третіх осіб якихось відомостей; застосування будь-яких заходів, які можуть завдати фізичних страждань або призвести до знищення осіб, що перебувають під захистом, які є під їхньою владою. Ця заборона поширюється не лише на вбивства, тортури, тілесні покарання, калічення та медичні чи наукові дослідження, які не викликані потребою лікування особи, що перебуває під захистом, а й на будь-яке інше брутальне поведження з боку як цивільних, так і військових властей.

Згідно з преамбулою Додаткового протоколу від 08.06.1977 до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) (далі - Протокол) Високі Договірні Сторони підтверджуючи далі, що положення Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року (995 151, 995 152, 995 153, 995 154) та цього Протоколу повинні за всіх обставин цілком застосовуватися до всіх осіб, які перебувають під захистом цих документів, без яких-небудь несприятливих відмінностей, що полягають у характері чи походженні збройного конфлікту або у причинах, що висуваються Сторонами в конфлікті чи приписуються їм.

Згідно статті 146 Конвенції Високі Договірні Сторони зобов'язуються надати чинності будь-якому закону, необхідному для надання дієвих карних санкцій для осіб, які вчиняють, або наказують іншим учинити будь-яке серйозне порушення цієї Конвенції, визначеного в цій статті.

Кожна Висока Договірна Сторона зобов'язується розшукати осіб, яких обвинувачено у вчиненні або в наказі вчинити такі серйозні порушення, і представляють таких осіб, незалежно від їхнього громадянства, перед своїми судами. Вона може також, якщо вона вважає це потрібним, і відповідно до

положень свого законодавства, передати таких осіб для судового процесу іншій заінтересованій Високій Договірній Стороні за умови, що така Висока Договірна Сторона не має доказів, які давали б підстави для обвинувачення таких осіб.

Кожна Висока Договірна Сторона вживає заходів, необхідних для припинення всіх дій, які суперечать положенням цієї Конвенції, крім серйозних порушень визначених наступною статтею.

За будь-яких обставин обвинувачені особи користуються перевагами гарантій належного судового процесу та захисту, що надають не менше переваг, ніж ті, що обумовлені статтею 105, і ті, що випливають з Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р.

Згідно статті 147 Конвенції серйозні порушення, про які йдеться в попередній статті, становлять такі порушення, що охоплюють такі дії, якщо їх здійснено проти осіб або власності, які перебувають під захистом цієї Конвенції: умисне вбивство, тортури або нелюдяне поводження, зокрема біологічні експерименти, які умисно спричиняють великі страждання чи серйозні травми тілу чи здоров'ю, нелегальна депортація чи переведення або нелегальне ув'язнення особи, що перебуває під захистом, примушення особи, що перебуває під захистом, служити в збройних силах ворожої держави, або умисне відбирання в особи, що перебуває під захистом, прав на справедливий і офіційний судовий процес, рекомендований цією Конвенцією, захоплення полонених і широкомасштабне руйнування і привласнення власності, не виправдане воєнною необхідністю, і здійснюване незаконним чином і безцільно.

Згідно статті 51 Протоколу I:

1. Цивільне населення й окремі цивільні особи користуються загальним захистом від небезпек, що виникають у зв'язку з воєнними операціями. З метою здійснення цього захисту, на доповнення до інших застосовуваних норм міжнародного права, за всіх обставин слід додержувати таких норм.

2. Цивільне населення як таке, а також окремі цивільні особи не повинні бути об'єктом нападів. Заборонено акти насильства чи загрози насильства, що мають головною метою тероризувати цивільне населення.

3. Цивільні особи користуються захистом, передбаченим цим розділом, за винятком окремих випадків і на такий період, поки вони беруть безпосередню участь у воєнних діях.

4. Напади невибіркового характеру заборонено. До нападу невибіркового характеру належать:

- а) напади, не спрямовані на конкретні воєнні об'єкти;
- б) напади, при яких застосовуються методи або засоби ведення воєнних дій, які не можуть бути спрямовані на конкретні воєнні об'єкти; або
- с) напади, при яких застосовуються методи або засоби ведення воєнних дій, наслідки яких не можуть бути обмежені, як це вимагається згідно з цим Протоколом; і які, таким чином, у кожному такому випадку поражають воєнні об'єкти й цивільних осіб або цивільні об'єкти, не розрізняючи їх.

5. Серед інших належить вважати невибірковими такі види нападів:

а) напад шляхом бомбардування будь-якими методами або засобами, при якому як єдиний військовий об'єкт розглядається ряд явно пов'язаних один з одним і розрізняваних військових об'єктів, розміщених у місті, у селі чи в іншому районі, де сконцентровані цивільні особи або цивільні об'єкти; і

б) напад, котрий, як можна очікувати, попутно потягне за собою втрати життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб та шкоду цивільним об'єктам, або те й інше разом, які були б надмірними щодо конкретної і безпосередньої військової переваги, якої передбачається таким чином досягти.

6. Заборонено напади на цивільне населення або на окремих цивільних осіб у порядку репресалій.

7. Присутність або пересування цивільного населення або окремих цивільних осіб не повинні використовуватись для захисту певних пунктів або районів від військових дій, зокрема у спробах захистити військові об'єкти від нападу або прикрити військові дії, сприяти чи перешкодити їм. Сторони, що перебувають у конфлікті, не повинні направляти пересування цивільного населення або окремих цивільних осіб з метою спробувати захистити військові об'єкти від нападу чи прикрити військові операції.

8. Будь-яке порушення цих заборон не звільняє сторони, що перебувають у військовому конфлікті, від їх правових зобов'язань щодо цивільного населення й цивільних осіб, у тому числі від зобов'язань вживати запобіжних заходів, передбачених у статті 57.

Відповідно до вимог ч.ч. 1, 2 ст. 75 Протоколу тією мірою, якою їх торкається ситуація, зазначена у статті 1 цього Протоколу, з особами, які перебувають під владою сторони, що бере участь у конфлікті, і не користуються сприятливим ставленням згідно з Конвенціями (995_151, 995_152, 995_153, 995_154) або згідно з цим Протоколом, за всіх обставин поведуться гуманно, і вони, як мінімум, користуються захистом, передбаченим у цій статті, без будь-якої несприятливої різниці, заснованої на ознаках раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи віросповідання, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи іншого статусу або на яких-небудь інших подібних критеріях. Кожна сторона має з повагою ставитися до особи, честі, переконань та релігійних обрядів усіх таких осіб. Заборонені й будуть залишатися забороненими в будь-який час і в будь-якому місці такі дії, незалежно від того, чиняться вони представниками цивільних чи військових органів: а) насильство над життям, здоров'ям і фізичним та психічним станом осіб, зокрема: а.1) вбивство; а.2) катування всіх видів - фізичні чи психічні; а.3) тілесні покарання; а.4) каліцтво; б) знущання над людською гідністю, зокрема, принижуюче й образливе поводження, примус до проституції чи непристойне посягання в будь-якій його формі; с) взяття заручників; d) колективне покарання; е) погрози вчинити будь-яку з вищезазначених дій.

Відповідно до ч. 1 ст. 76 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року жінки користуються особливою повагою і їм забезпечується захист, зокрема, від згвалтування, примусу до

проституції і будь-яких інших форм непристойних посягань.

05 березня 2022 року військовослужбовці Російської Федерації, в тому числі 55-ї окремої мотострілкової бригади тактичного сполучення Сухопутних військ Російської Федерації (військова частина № 55115), в складі якої перебував Будаєв М.Б. та 1-го мотострілкового батальйону 423-го гвардійського мотострілкового полку (військова частина № 91701), в складі якої перебував Нематов Ф.Т. тимчасово зайняли с. Іванівка Чернігівського району Чернігівської області, де перебували до 30.03.2022.

Так, 06 березня 2022 року близько 15 години, точний час досудовим розслідуванням не встановлено, військовослужбовець ЗС РФ Будаєв Микола Батуєвич за попередньою змовою з військовослужбовцем ЗС РФ Нематовим Файзибеком Тохир-Угли, будучи озброєними вогнепальною автоматичною зброєю невстановленого зразка та боеприпасами, перебуваючи в тимчасово зайнятому збройними силами РФ селі Іванівка Чернігівського району Чернігівської області, зайшли до приватного господарства, яке розташоване на вул. Коцюбинського, буд. 36, яке не є військовим об'єктом, де на підвір'ї знаходились цивільні особи Яцюк Наталія Григорівна та Яцюк Олександр Миколайович, а в будинку Булах Дар'я Вікторівна і Булах Артем Олександрович та неповнолітні Ананко Вікторія Віталіївна, Ананко Галина Віталіївна, Булах Анастасія Артемівна.

Перебуваючи на підвір'ї господарства, Будаєв М.Б. спільно з Нематовим Ф.Т., погрожуючи застосуванням вогнепальної зброї Яцюк Н.Г. та Яцюку О.М., провели обшук території господарства, під час якого Нематов Ф.Т., з метою залякування та подолання волі та спроможності до опору Яцюк О.М. та Яцюк Н.Г., проводив неконтрольовані постріли з автоматичної вогнепальної зброї невстановленого зразка по житловому будинку та стоячому поряд з будинком автомобілю марки «ВАЗ-21093», який належить Яцюку О.М.

Після чого, Будаєв М.Б. сказав Нематову Ф.Т. залишитися на підвір'ї, а Яцюк Н.Г. та Яцюк О.М. наказав зайти в житловий будинок, куди зайшов разом з ними та почав проводити обшук та перевірку осіб, які в ньому знаходились.

У цей час, Нематов Ф.Т. продовжував здійснювати неконтрольовані постріли по автомобілю марки «ВАЗ-21093», після чого через декілька хвилин зайшов на поріг будинку за адресою: с. Іванівка Чернігівського району Чернігівської області, вул. Коцюбинського, буд. 36, та діючи умисно, з метою залякування цивільних осіб, здійснив постріли в середині коридору будинку.

Після цього, перебуваючи у приміщенні житлового будинку, Будаєв М.Б., діючи умисно, за попередньою змовою з Нематовим Ф.Т. у порушення вимог ст. ст. 3, 27, 31, 32, 147 Женевської Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 та ст. 51, ст. 52, ч. ч. 1, 2 ст. 75, ст. 76 Додаткового протоколу до вказаної Конвенції від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 08 червня 1977 року, усвідомлюючи явну злочинність власних дій, здійснили незаконне затримання Яцюк Н.Г., а саме умисно позбавили її можливості вільно пересуватись, протиправно перешкоджаючи їй обирати за своєю волею місце знаходження, погрожуючи застосуванням вогнепальної зброї, наказали їй вийти

з житлового будинку на подвір'я, що остання і зробила. Знаходячись на подвір'ї житлового будинку Будаєв М.Б., продовжуючи свої незаконні дії, наказав Яцюк Н.Г. йти з Нематовим Ф.Т. до приміщення погребу, що розташоване на території господарства, на що Яцюк Н.Г. відмовилась, побоюючись застосування до неї в погребі фізичного та сексуального насильства з боку Нематова Ф.Т.

У зв'язку з відмовою Яцюк Н.Г. йти до погребу, Будаєв М.Б., реалізуючи спільний умисел, погрожуючи застосування вогнепальної зброї, змусив потерпілу стати на коліна на подвір'ї біля будинку, чим принизив її гідність та спричинив моральні страждання, тобто вчинив катування. Погрожуючи свої злочинні дії, скеровуючи на неї автоматичну вогнепальну зброю невстановленого зразка, став погрожувати вбивством, а саме повідомив про готовність застосувати вогнепальну зброю відносно неї, дітей і чоловіка у разі відмови її пройти в погреб.

В цей час Нематов Ф.Т., також наставив автомат на потерпілу Яцюк Н.Г., змусивши таким чином потерпілу підвестися з колін і спуститися до погребу, чим також спричинили їй незаконне затримання (ув'язнення) та катування (моральні страждання).

Далі Нематов Ф.Т., залишивши на прохання Яцюк Н.Г. свою автоматичну зброю на подвір'ї під наглядом Будаєва М.Б., продовжуючи реалізацію спільного умислу на катування та незаконне затримання (ув'язнення) Яцюк Н.Г., зайшов разом з нею у приміщенні погребу, де продемонстрував їй предмет, схожий на вибуховий пристрій – ручну гранату, та, погрожуючи вбивством шляхом його застосуванням у випадку опору, швидко наблизився до неї, чим спричинив моральні страждання. Яцюк Н.Г., сприйнявши погрозу вбивством як реальну, побоюючись вчинення сексуального насильства над нею з боку Нематова Ф.Т., вчинила активний опір, вирвалась з-під натиску Нематова Ф.Т. та змогла залишити приміщення погребу, зачинивши там його.

В цей час, Будаєв М.Б., з метою реалізації єдиного умислу, знаходячись на подвір'ї будинку здійснював візуальний контроль вказаного будинку, в якому знаходилися інші цивільні особи.

Почувши крики потерпілої Яцюк Н.Г. про допомогу, які лунали з погребу, її чоловік Яцюк О.М., вибіг на подвір'я, швидко наблизився до Будаєва М.Б. та з метою недопущення вчинення фізичного та сексуального насильства щодо Яцюк Н.Г., схопив автоматичну вогнепальну зброю, яку залишив на подвір'ї Нематов Ф.Т. та надав команду нападу свійському собаці, який її виконав, чим відігнав Будаєва М.Б. на невелику відстань.

Будаєв М.Б. застосувавши автоматичну вогнепальну зброю застрелив свійську собаку.

Скориставшись відсутністю в цей час контролю зі сторони Будаєва М.Б. та Нематова Ф.Т., потерпілі Яцюк О.М. та Яцюк Н.Г., а також Булах Д.В., Булах А.О. та неповнолітні Ананко В.В., Ананко Г.В. та Булах А.А., залишили територію господарства та сховалися в іншому будинку села.

Таким чином, військовослужбовець Збройних Сил РФ Будаєв М.Б., діючи за попередньою змовою з військовослужбовцем ЗС РФ Нематовим Ф.Т., умисно здійснив інше порушення законів та звичаїв війни, а саме нелегальне

ув'язнення (незаконне затримання) цивільної особи, що перебуває під захистом, погрозу вбивством та катування (тортури) Яцюк Н.Г., чим порушив вимоги ст.ст. 3, 27, 31, 32, 147 Женевської Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 та ст. 51, ст. 52, ч. ч. 1, 2 ст. 75, ст. 76 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 08 червня 1977 року.

З огляду на викладене, своїми умисними діями, що виразилися в іншому порушенні законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вчиненому групою осіб за попередньою змовою, Будаєв Микола Батуєвич підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 28 ч. 1 ст. 438 КК України.

Прокурор у кримінальному провадженні -

Прокурор Козелецької окружної прокуратури **Дар'я ПАВЛОВА**

Одночасно, у відповідності до вимог ст. ст. 42, 277 КПК України роз'яснено, що підозрюваний має право:

- 1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють;
- 2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені цим Кодексом, а також отримати їх роз'яснення;
- 3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту - мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;
- 4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього, або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;
- 5) давати пояснення, показання з приводу підозри, в будь-який момент відмовитися їх давати;
- 6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;
- 7) у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою - негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 цього Кодексу;
- 8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;
- 9) брати участь у проведенні процесуальних дій;
- 10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

11) застосовувати з додержанням вимог цього Кодексу технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосовування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 цього Кодексу, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 цього Кодексу;

15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому цим Кодексом;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра не підтвердилася;

18) користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

Підозрюваний, який є іноземцем і тримається під вартою, має право на зустріч з представником дипломатичної чи консульської установи своєї держави, яку йому зобов'язана забезпечити адміністрація місця ув'язнення.

Підозрюваний має також інші процесуальні права передбачені цим кодексом. Підозрюваному вручається пам'ятка про його процесуальні права та обов'язки одночасно з їх повідомленням, особою, яка здійснює таке повідомлення.

Про повідомлення підозри мені повідомлено, копія повідомлення про підозру та пам'ятка про процесуальні права та обов'язки вручені, права підозрюваного оголошені та роз'яснені.

_____ «__» _____ 2023 року

Письмове повідомлення про підозру здійснив:

прокурор у кримінальному провадженні -

прокурор Козелецької окружної прокуратури

Дар'я ПАВЛОВА